

РОЗВИТОК ЛОГІСТИЧНИХ СИСТЕМ У ПІВДЕННОМУ РЕГІОНІ В УМОВАХ КРИЗИ

*ПОТИШНЯК О.М., К.Е.Н., ДОЦЕНТ,
ГАВРИЛЬЧАК О.В., КУЦАК В.О.,
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ КОРАБЛЕБУДУВАННЯ
ІМЕНІ АДМІРАЛА МАКАРОВА*

Постановка проблеми у загальному вигляді. На розвиток світового господарства значно впливає глобалізація, яка віддзеркалюється на системі міжнародних економічних відносин, визначенні тенденції розвитку національних економік та їх взаємозв'язку. Процеси глобалізації призводять до значного зростання обсягів перевезень, руху товару і, відповідно, вантажних потоків, як внутрішніх, так і міжнародних, у тому числі транзитних.

Одним з актуальних питань, що потребує постійної уваги як державних, так і регіональних органів влади, безсумнівно, є питання управління регіональним розвитком. Процес становлення ринкових відносин потребує комплексного рішення економічних, виробничих, екологічних і соціальних проблем розвитку та розміщення виробничих сил в регіоні. Саме в умовах формування ринкових стосунків та відмови від директивного централізованого управління гостро постають питання забезпечення ефективного економічного і соціального розвитку регіону. На сьогодні процес управління соціальним, економічним, промисловим, технічним, інфраструктурним розвитком регіонів є невідпрацьованим і потребує суттєвого удосконалення.

Ціллю статті є розгляд логістики в морському транспортному комплексі України. Обґрунтування основних напрямів підвищення транспортної логістики. Розробка теоретичних положень, методичних підходів по активізації процесів регіонального розвитку на основі формування та забезпечення надійності регіональних логістичних систем.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Науково-теоретичні основи діяльності інфраструктури сформовані такими зарубіжними та вітчизняними вченими: П. Беленьким, О. Бородіною, Т. Бронштейном, М. Гладієм, О. Єрмаковим, С. Злупко, Х. Зінгером, Р. Йохимсеном, Б. Краснопольським, В. Красовським, Е. Крилатих, А. Кузнецовою, С. Носовою, Р. Розенштейн-Родан, Ю. Юдіним, А. Янгсонга ін. На сьогодні особливого значення набуває логістична

інфраструктура в морегосподарському комплексі, адже її функціонування здатне забезпечити усі необхідні логістичні операції з матеріальними потоками.

Виклад основного матеріалу. Посилена увага науковців щодо теоретичних основ логістики і можливостей її використання в економіці розпочалася з середини 50-тих років минулого століття, коли були сформульовані близькі до сучасного визначення терміни, категорії і концепції логістики.

Але для ефективного використання логістики в рішенні задач регіонального розвитку необхідно правильно розуміти саму суть поняття регіональної логістичної системи.

Комплексне поняття "регіональна логістична система" являє собою територіальну організацію сфери товарообігу, де відбувається погодження інтересів виробників та споживачів, на основі поєднання зусиль різних одиниць, виробляючих товари і послуги, з метою оптимізації фінансових, матеріальних і трудових ресурсів, які використовує регіон для реалізації своїх економічних цілей [1].

Південний регіон – це високо розвинутий індустріальний регіон держави, який визначається потужною багатогалузевою промисловістю, що має дуже важливе значення в структурі народногосподарського комплексу України. Природні та кліматичні умови регіону сприятливі для інтенсивного вискоефективного розвитку сільського господарства. Регіон має великі перспективи розвитку інфраструктури за умов достатнього фінансування.

Робота логістичної системи українського Півдня в останні роки характеризується наявністю низки негативних та деструктивних тенденцій, що обумовлюють суттєве зниження ролі морських портів причорноморського регіону України і фактичного зміни їхнього статусу з таких, що обслуговували міжнародні потоки вантажів, до таких, що обробляють виключно потоки вантажів походження або призначення України[2].

Серед вузьких місць роботи українських портів можна виділити наступні:

- хронічне вичерпання термінів експлуатації портової інфраструктури, яка сягає в окремих випадках 90%;
- високий рівень портових тарифів у порівнянні з іншими портами причорноморського регіону;
- недостатня глибина причалу, що робить неможливим швартування багатотоннажних кораблів;
- слабкий розвиток транспортної інфраструктури, що використовується для доставки вантажів з порту до місця призначення (зокрема, залізничної інфраструктури, якості шляхового покриття та ін.);

- обтяжливе адміністрування митних процедур, що не дає змогу планувати час проходження вантажу через митницю України;
- корумпованість посадовців митниць та персоналу портів тощо.

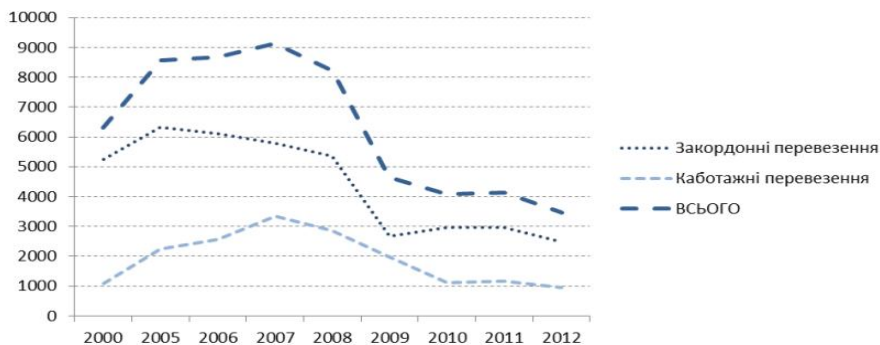
Поряд з внутрішніми особливостями роботи українських портів можна відзначити і деякі особливості об'єктивного характеру, що мають негативний вплив на завантаження українських портів[7].

1. Переорієнтація вантажів РФ, Білорусії та Казахстану. Державна програма «Розвиток транспортної системи Росії на 2010-2015 роки» передбачає максимальну переорієнтацію товарів РФ на власні порти, крім того, створення Митного союзу з Білорусією та Казахстаном сприяє посиленню впливу РФ на ці країни у питаннях економічної війни з Україною. Це в тому числі призводить до зменшення транзитних потоків цих країн територією України.

2. Сповільнення темпів зростання ЄС та світової економіки, а також, структурні процеси, що мають місце в країнах ЄС сприяли зниженню попиту на металургійну продукцію українського виробництва у Європі і разом з тим обумовили зменшення товаропотоку в європейському напрямку.

3. Розвиток портів інших країнах Причорномор'я та Прибалтики. Має місце динамічний розвиток Румунського порту Констанца, який називають південними воротами ЄС. Констанца фактично за всіма показниками випереджає українські порти: має глибші причали, добре розвинуту інфраструктуру, знаходиться на території ЄС, має суттєву фінансову підтримку з ЄС та ін. [6].

У результаті сукупної дії вище зазначених чинників упродовж останніх років в Україні спостерігається фактичний занепад перевезення вантажів морським транспортом (див.рис.1).

Рис. 1. Перевезення вантажів морським транспортом в Україні і 2000-2012 роках, тис.тонн

Транспортно-логістична система України знаходиться у кризовому стані, вихід з якого слід шукати у реалізації низки внутрішніх заходів, спрямованих на удосконалення транспортно-логістичного потенціалу України, а також у пошуку можливості включення України у міжнародні транспортні коридори причорноморського регіону. Також, розвитку транспортно-логістичного потенціалу України буде сприяти розвиток економіки України та нарощення торговельних відносин з ЄС, Туреччиною та країнами АТР [3].

При цьому, після анексії Криму Росією в березні 2014 року, завдання України з відновлення товаропотоку через українські порти ускладнилось, оскільки доступ до частини портів, зокрема Азовського моря (Маріуполь та Бердянськ) передбачає проходження кораблів через Керченську протоку яка фактично контролюється РФ, не кажучи вже про порти, які розташовані на кримському півострові.

Не дивлячись на те, що Україна значно відстає від інших морських країн в питаннях розвитку приморської транспортно-логістичної інфраструктури, процеси, пов'язані з визначенням євроінтеграційного шляху як пріоритетного, а також зміна ставлення до РФ європейського бізнес-середовища, відкривають для нашої держави нові транзитні можливості. Україна може претендувати на збільшення товарних потоків з АТР сухопутним маршрутом через країни Кавказу та Чорне море в обхід РФ [8].

Серед країн, які мають можливість обробляти вантажі, доставлені до європейської частини Чорного моря: Румунія - основний порт Констанца; Болгарія - основний порт Бургас та Україна - основний порт Одеса. У випадку, якщо питання, пов'язані з різноманітними адміністративними обмеженнями та "вузькими місцями" інфраструктури українських портів будуть вирішені, маршрут через Україну може виявитися найшвидшим та найдешевшим для поставок товарів у країни Східної Європи та Прибалтики [4].

Для реалізації логістичного потенціалу України доцільним є використання досвіду країн Балтики у сфері розвитку морських портів (у 2000-2012 роках відбулося зростання вантажообороту Риги у 2,7 рази, Клайпеди майже удвічі). Розвиток транспортно-логістичного потенціалу приморських областей має включати зміни у декількох напрямках: реконструкція та розбудова портової інфраструктури, спеціальний правовий режим функціонування портів та припортових територій, спеціальна тарифна політика для логістичних ланцюгів, розвиток логістичних центрів у припортових територіях.

Реконструкція портів та розбудова портової інфраструктури. Навіть в умовах недостатнього завантаження морських портів в Україні спостерігається дефіцит потужностей з переробки контейнерних вантажів, крім того Україна не має портів, які б могли приймати контейнеровози місткістю 10-12 тис. TEU та більше. Тому першочерговим завданням розвитку транспортно-логістичного потенціалу приморського регіону України є побудова та реконструкція портових потужностей з метою забезпечення відповідності можливостей українських портів потребам сучасного ринку морських перевезень [5].

Сьогодні необхідно знайти нові сучасні форми організації управління регіональними виробничими комплексами та системами, які б сприяли розвитку регіонів. Це можна зробити за рахунок впровадження інноваційних підходів до процесу управління. Таким підходом може стати впровадження концепції та методології логістики, яка може бути застосована для трансформації та адаптації економічних систем різного рівня.

Висновки. Розвиток транспортно-логістичного центру Південного регіону забезпечить комплексне обслуговування вантажовідправників та вантажоотримувачів з наданням повного набору логістичних послуг:

- навантажувально-розвантажувальні роботи;
- комплектація партій вантажів;
- сортування, обробка та відправка вантажів різними партіями;
- митне супроводження та інформаційне забезпечення перевезень на локальному та на міжнародному рівні.

Південь України може стати реальним рушієм економічного розвитку, соціальної стабільності країни, при умові використати можливості, що відкриваються внаслідок дії Угоди про асоціацію з ЄС.

Література.

1. Дороховський О.М. Проблеми та перспективи розвитку транспортно-логістичної системи України / О.М. Дороховський // Економіка і управління. - 2012. - № 5. - С. 60-65.

2. Устенко М.О. «Основні проблеми транспортної логістики» УкрДАЗТ / М.О. Устенко // Вісник економіки транспорту і промисловості. – 2010. – № 29. – С. 2-11.

3. Багинова В.В. Перспективные направления развития региональной транспортно-логистической системы [Текст] / В.В. Багинова, А.И. Николаева // Вісник СНУ ім. В. Даля. – 2010. – №5(147). – Частина 2. – С. 223-226.

4. Галабурда В.Г. Единая транспортная система: учебник для вузов [Текст] / В. Г. Галабурда, В. А. Персианов, А. А. Тимошин [и др.]; Под ред. В. Г. Галабурды. – М.: Транспорт, 2001. – 303 с.

5. Сафронов Э. А. Транспортные системы городов и регионов: учебное пособие [Текст] / Э. А. Сафронов. – М.: Издательство АСВ, 2005. – 272 с.

6. Сток Дж. Р. Стратегическое управление логистикой [Текст] / Дж. Р. Сток, Д. М. Ламберт; пер. с англ. – [4-е изд.]. – М.: ИНФРА-М, 2005. – 797 с.

7. Тараканов М. А. Принципи формування регіональних логістичних комплексів [Текст] / М. А. Тараканов // Вісник соціально-економічних досліджень. – 2012. – Вип. 1(44). – С. 122-128.

8. Шабарова Е. В. Концепция формирования транспортно-логистических центров [Текст] / Е. В. Шабарова // Вестник ИНЖЭКОНа. – 2004. – №4(5). – С. 170-182.

Потишняк О.М., Гаврильчак О.В., Куцаков В.О. Розвиток логістичних систем у південному регіоні в умовах кризи

Стаття присвячена розгляду регіональних логістичних систем в Південному регіоні України. Зокрема проаналізовано теоретичні підходи до визначення сутності поняття регіональної логістичної системи. Були розглянуті основні напрямки підвищення транспортної логістики в морі господарському комплексі. Наведені методичні підходи по активізації процесів регіонального розвитку на основі формування та забезпечення надійності регіональних логістичних систем. В статті підняті актуальні проблеми морегосподарського комплексу в Південному регіоні та визначено причини виникнення даних проблем. Були запропоновані шляхи по вирішенню цих проблем на основі досвіду іноземних партнерів, також в статті наведені пропозиції експертів, які займались детальним вивченням проблем та перспектив розвитку Південного регіону. Було визначено слабкі та сильні сторони регіону, конкурентні переваги та проблемні місця регіону. Проаналізовано найбільш перспективні шляхи для розвитку логістичних систем у Південному регіоні в умовах кризи.

Ключові слова: транспортна система, регіональна логістична система, управління, розвиток, логістика, логістична інфраструктура, морегосподарський комплекс, морські порти.

Потишняк А.Н., Гаврильчак А.В., Куцакова В.А. Развитие логистических систем в южном регионе в условиях кризиса

Статья посвящена рассмотрению региональных логистических систем в Южном регионе Украины. В частности проанализированы теоретические подходы к определению сущности понятия региональной логистической системы. Были рассмотрены основные направления повышения транспортной логистики в море хозяйственном комплексе. Приведены методические подходы по активизации процессов регионального развития на основе формирования и обеспечения надежности региональных логистических систем. В статье подняты актуальные проблемы морехозяйственного комплекса в Южном регионе и определены причины возникновения данных проблем. Были предложены пути по

решению этих проблем на основе опыта иностранных партнеров, также в статье наведении предложений экспертов, которые занимались детальным изучением проблем и перспектив развития Южного региона. Было определено слабые и сильные стороны региона, конкурентные преимущества и проблемные места региона. Проанализированы наиболее перспективные пути для развития логистических систем в Южном регионе в условиях кризиса.

Ключевые слова: транспортная система, региональная логистическая система, управление, развитие, логистика, логистическая инфраструктура, морехозяйственный комплекс, морские порты.

Potyshnyak O.M., Havrylychak O.V., Kutsakov V.A. The development of logistics systems in the southern region in crisis

The article is devoted to the regional logistic systems in the Southern region of Ukraine. In particular there were analyzed some theoretical approaches of defining the essence of the concept of regional logistic system. There were considered the main directions of improving transport logistics in maritime economic complex. These methodological approaches of enhance regional development processes are based on the formation and ensure the reliability of regional logistic systems. The article raised the urgent problems of maritime economy in the Southern region and identified the causes of these problems. There were proposed the ways to solve these problems through the experience of foreign partners, also there are shown prompting suggestions of experts who were involved in the detailed study of the problems and prospects of the Southern Region. There were identified strengths and weaknesses of the region, competitive advantages and problem areas of the region. There were analyzed the most perspective ways to develop logistic systems in the Southern region in the times of crisis.

Keywords: transport system, regional logistics system, management, development, logistics, logistics infrastructure, local economy, seaports.

Рецензент – Амосов О.Ю., д.е.н., профессор

УДК 334.76.005

**АГРОХОЛДИНГІЗАЦІЯ ТА ДЕРЖАВНЕ РЕГУЛЮВАННЯ
АГРАРНОГО СЕКТОРУ**

**СТЕГНІЙ О.В., ЗДОБУВАЧ,
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
СІЛЬСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА ІМЕНІ ПЕТРА ВАСИЛЕНКА**

Постановка проблеми у загальному вигляді. Сучасний розвиток аграрного сектору економіки України характеризується низьким рівнем державної підтримки, погіршенням рівня життя сільського населення, відсутністю засобів для проведення технічного переоснащення виробництва. Для зміни ситуації необхідно